

De steenuil in Noordijk

Onderzoek in Noordijk

Landschapbeheer Nederland, vogelbescherming Nederland, SOVON en STONE voeren het project "Naar een aantrekkelijk leefgebied voor mens en steenuil" uit. In 6 voorbeeldgebieden in Nederland worden in nauw overleg met de bewoner en gebruikers op een aantal erven per gebied maatregelen getroffen om het leefgebied van de steenuil te verbeteren. Door monitoren wordt onderzocht hoe de steenuil gebruikt maakt van het verbeterde gebied en welk broedsucces wordt behaald. Noordijk, bij Neede is een van deze gebieden.

In november 2006 is er een voorlichtingsavond geweest. Tijdens deze avond werd verteld over de steenuil en hoe zijn leefomgeving eruit ziet. Bewoners van Noordijk konden zich opgeven voor een erfscan. Er hebben zich 11 personen opgegeven. Al deze erven zijn bezocht door Rowan Koster, van landschapsbeheer Gelderland, en door een lid van de vogelwerkgroep. Vervolgens is gekeken welke erven in aanmerking komen en welke maatregelen getroffen zullen worden.

Bovendien wordt hierbinnen nog een onderzoek uitgevoerd door SOVON ism twee studenten: Bas Oteman en Martijn Versluijs. Er worden drie paar steenuilen gezenderd en op een plaats wordt een camerakast opgehangen. Doel hiervan is het terreingebruik en de voedselaanvoer te onderzoeken. Waar haalt de steenuil welk voedsel vandaan en welke elementen in zijn biotoop zijn van belang. Dit onderzoek zal twee jaar worden uitgevoerd.

In februari hebben we de lokatie voor de camerakast uitgezocht. Dit was nog lastig omdat er voor de camera elektriciteit in de buurt moet zijn. In Noordijk hangen alle kasten aan een boom, veelal ver weg van een huis. Je kunt dan werken met accu's maar dit is erg lastig. Op een plek hadden we een kast in een kapschuur, echter op datzelfde erf hing ook een kast in de boom. De uil heeft de afgelopen jaren steeds in de kast gezeten die onder de kapschuur hing, echter in februari troffen we het vrouwtje aan in de kast in de boom. We besloten dan ook daar maar de camerakast te plaatsen. Deze boom stond vlak bij een schuur zodat we op die manier stroom hadden. De andere kast deden we dicht, zodat het vrouwtje niet alsnog zou besluiten de kast in de kapschuur te betrekken.

Hans maakte een kast waar alle camera-apparatuur in kon en vervolgens werd de kast naar Doetinchem gebracht om de camera's te installeren.

Camerakast. In de kast zitten twee cameraatjes, eentje filmt de uil bij binnenkomst, de ander filmt achter in de kast waar hopelijk later de jongen te zien zijn. De bodem is verlaagd, hierdoor kunnen de jongen niet zo snel in het voorportaalje komen. pas als ze groot genoeg zijn kunnen ze door het gat naar het voorportaalje 'springen'. Hierdoor hopen we iets langer opnames te kunnen maken van de al wat oudere jongen.

In februari hebben we de kasten schoongemaakt. We troffen een aantal keer een eekhoorn aan, die wakker schrok of rustig verder sliep. In een kast vonden we poep van een marter, toch is deze kast weer bewoond door een steenuil die hier zijn jongen prima in heeft groot gebracht!

Voor het nieuwe seizoen zijn maar liefst 5 nieuwe nestkasten opgehangen!

Ook zijn we in februari begonnen met de inventarisatie met behulp van geluid. Op de bekende plekken werden ze weer gehoord. Ook riep er een bosuil terug.

Zenderen

Half maart zijn de uiltjes die de camerakast bewonen, gezenderd. Ze waren beide aanwezig. Het zendertje bestaat uit twee lusjes waar de vleugels doorheen gaan. Deze lusjes vormen de 30 cm lange antenne. Op de buik bevindt zich dan een zendertje van ongeveer 1 vierkante cm, dit zendertje weegt 8 gram. Dit zendertje verdwijnt vrijwel geheel tussen het verenkleed. Op de tweede locatie was alleen het vrouwtje aanwezig en op de derde locatie zat er geen enkele uil in de kast. Ze vlogen wel in de buurt, dus de kast werd wel bezet. Deze uilen die we toen nog niet hebben kunnen zenderen zullen we later proberen te zenderen. Inmiddels is ook de camera in werking. Er is een beeldscherm waarop je kunt zien of de kast bezet is. Alle beelden worden overigens op een harde schijf opgeslagen, zodat niets verloren gaat.

Het zendertje

Uil met zender op de rug

Uitlezen van de opgeslagen beelden

Met behulp van een vierkante antenne wordt geprobeerd de uilen te lokaliseren. Dit bleek lastiger dan gedacht; het signaal van de zender was niet sterk genoeg om de uilen de eerste avond te lokaliseren. Geprobeerd zal worden dit signaal op de een of andere manier nog te versterken. Met behulp van een speciale kijker werd ook gekeken of de uil misschien op zicht was waar te nemen. Zolang er nog een beetje licht is, heb je met deze kijker nog een goed beeld (restlichtversterker). We zagen meerdere hazen, maar de steenuilen hebben we helaas niet gezien.

Inmiddels was het aardig donker en behoorlijk koud, 3 graden slechts. Je kunt je voorstellen hoe lekker een warm kopje koffie dan smaakt. Wilbert, bedankt!

Vara's Vroege Vogels

Vara's Vroege Vogels heeft ook aandacht besteed aan het project "Steenuil onder de pannen". Op 21 maart zijn er opnames gemaakt. Gerrit heeft ze het leven van de steenuil in kleuren en geuren verteld. Klik [hier](#) om de opname te beluisteren.

Op 24 maart was er bij de Olde Mölle een bijeenkomst voor alle betrokkenen bij de zes voorbeeldgebieden binnen het project 'Naar een aantrekkelijk leefgebied voor mens en steenuil'. Na een ochtend vol theorie, stapten we 's middags in de huifkar om het aantrekkelijke biotoop te bekijken, want in de Achterhoek is dat nog volop aanwezig! Halverwege werd gestopt en werd de zender nog eens uitgetest. We kregen een zwak signaal, maar hebben de uilen niet gezien. Na een drankje bracht De Heer Thuinte ons netjes met de huifkar weer terug.

Begin april kan op de camera worden gezien dat de uiltjes zo nu en dan de kast bezoeken. Ook is te zien hoe een uiltje de kast binnenkomt met een prooi, een larve zo te zien.

Eind april hebben we alle 67 kasten gecontroleerd. Sommige kasten werden ook bewoond door koolmezen. Die koolmezen stouwen dan de hele kast vol met mos! Wat een werk moet dat zijn.

Voedsel

Op dat moment (30 april) was er zelfs al een steenuil met 4 kleine jongen. Dat het voedselaanbod toereikend was, bleek wel uit

de voorraad muizen die we in de kast vonden: 15 stuks!

Rond 20 mei zijn we de kasten langs gegaan om te kijken of de jongen al geringd konden worden. In de meeste kasten zaten kleine jongen. De oudste jongen zouden binnen een week de kast al verlaten, maar we hadden ook nog heel wat uilen die nog aan het broeden waren. Dit jaar hebben we ons ook wat meer verdiept in de prooidieren. Op het moment dat de uilen jongen hebben, vinden we soms een hele voorraad muizen in de kast. Deze prooidieren halen we dan tijdelijk uit de kast om ze te determineren. Niet altijd even smakelijk, want ze worden al gauw aangevreten door maden. Van de 14 keer dat we prooidieren aantreffen is dit het resultaat:

bosmuis	61
veldmuis	22
huismuis	3
rosse woelmuis	1
aardmuis	5
huisspitsmuis	3
koolmezen jong	4
huismus	7
spreeuw	1
kikker	1
boerenwaluw	2
(jonge) merel	4
vogel spec	1

Links een jong net uit het ei, rechts een jong klaar om uit te vliegen, op dezelfde dag in een verschillend nest aangetroffen.

Slecht oog

In 2006 kwamen we een vrouwtje tegen met een oog dat er niet goed uitzag. Het oog lag wat dieper, leek wat kleiner en de pupil was niet mooi rond. Volgens Peter Beersma zouden kunnen komen door een klap tegen een auto of ruit. We waren verheugd toen we ook dit jaar weer hetzelfde vrouwtje aan troffen. Ze heeft inmiddels 5 (!) gezonde jongen . Het oog zag er in vergelijking met vorig jaar toch iets minder goed uit, er zit een witte waas over het netvlies. De foto is helaas niet zo goed als in 2006.

Jongen verdwenen

Op 31 mei hebben we de camerakast bezocht. De jongen waren net uit het ei. Ze wogen elk 10 gram. Ook moeder uil was aanwezig. Men vermoedde dat vader uil zijn zender had verloren, omdat het signaal steeds uit dezelfde hoek kwam, ergens tussen de rommel. De zender was echter niet zo te vinden. Er is een poging gedaan de uil opnieuw te zenderen, maar het lukte niet hem te vangen. De uil vloog wel rond, hij was zichtbaar met de speciale kijker. Op 1 juni werd geconstateerd dat de twee kleine jongen waren verdwenen. Het vrouwtje kwam nog wel in de kast, maar verbleef daar niet zo lang meer.

Een paar dagen later hebben we nog eens naar de zender gezocht. Wat bleek? De uil had zijn zender niet verloren maar was in een pijp van een oude kachel gekropen en heeft daar niet meer uit kunnen komen. Hij lag dood onder in de kachelpijp, met zijn kop half onder de pijp vandaan, alsof hij geprobeerd had zich er onderuit te graven.

De uil die op 31 mei rondvloog, was dus niet de man van de betreffende kast, want die lag dood in de kachelpijp. Dit was een nieuwe man of de buurman, dat zullen we nooit weten.

Waarom de jongen kort na het uitkomen weg zijn, blijft ook onbekend. In de nacht van 31 mei op 1 juni is dat gebeurd. Helaas was er op dat moment ook een technische storing. Jammer dat we niet kunnen zien door wie ze zijn opgegeten. De buurman? Het vrouwtje? Of een ander beest?

Saillant detail is dat op 28 mei, toen het mannetje dus al dood onder de kachelpijp lag, het vrouwtje bezoek heeft gekregen in haar nestkast van een andere steenuil.

Het vrouwtje zat toen op eieren die op het punt stonden uit te komen.

Uil met muis komt de kast binnen.

Op 28 mei krijgt het vrouwtje bezoek van een andere steenuil. Haar man ligt dan al dood onder de kachelpijp. Helaas zijn de beelden niet scherp....